

LỜI MỞ ĐẦU

Kinh tế là nền tảng cơ bản của quá trình lịch sử, là động lực chi phối các quan hệ xã hội, là mục tiêu cũng là phản ánh đời sống chính trị của các tổ chức Nhà nước và pháp luật mà xã hội loài người đã trải qua. Do đó, Địa chí Kinh tế có một vị trí quan trọng trong bộ Địa chí của một địa phương.

Địa chí Kinh tế vừa phản ánh bức tranh kinh tế trong quá khứ của một vùng đất, vừa đặt ra những vấn đề mang tính thời sự nóng hổi trong đời sống hiện tại để các nhà quản lý kinh tế, quản lý nhà nước cùng nhân dân qua tiếp nhận thông tin từ Địa chí Kinh tế có thể nhận thức rồi hành động trong thực tiễn nhằm mang lại hiệu quả cao hơn trong cuộc sống hiện tại và là cơ sở để điều chỉnh, hoạch định cho tương lai.

Địa chí Kinh tế nhằm phản ánh bức tranh kinh tế đã diễn ra ở một vùng đất nhưng nó *không phải là Lịch sử kinh tế*. Lịch sử kinh tế phân kỳ theo biến động chính trị và các cuộc đấu tranh xã hội được thể hiện trong phân kỳ lịch sử. Địa chí Kinh tế cũng được phân kỳ nhưng phân kỳ theo hình thái kinh tế - xã hội dựa trên các phương thức sản xuất mang tính cơ bản nhất của cộng đồng dân cư của vùng đất đó.

Địa chí Kinh tế cũng *không giống Địa lý Kinh tế*. Địa lý Kinh tế chỉ mô tả thực trạng của các nhóm ngành kinh tế hiện nay thông qua các số liệu thống kê mà không thấy quá trình lịch sử, động lực phát triển và xu thế của nó. Do đó, Địa lý Kinh tế sẽ dễ bị lạc hậu qua thời gian và hiệu quả thực tiễn cũng không cao.

Địa chí Kinh tế cũng *khác với Kinh tế học*. Kinh tế học nhằm giải quyết những vấn đề về các học thuyết kinh tế, lý luận và thực tiễn của các ngành kinh tế có tính chất chung nhất; mà điều khác cơ bản về cả mục tiêu lẫn phương pháp là không phải viết về một vùng đất như yêu cầu của thể loại công trình Địa chí.

Như vậy, Địa chí Kinh tế là thể loại riêng. Thể loại này rất khó và rất mới đối với tình hình nghiên cứu và thực hiện ở nước ta hiện nay.

Nguồn tư liệu để biên soạn Địa chí Kinh tế cũng hết sức phong phú và đa dạng. Vừa sử dụng, khai thác các nguồn tư liệu lịch sử trong thư tịch cổ hoặc mới công bố qua phát hiện khảo cổ học, bằng các tài liệu kinh tế chuyên ngành trong quá khứ đến các nhóm ngành kinh tế hiện nay.

Để có nguồn tài liệu sinh động mang hơi thở của quá khứ một vùng đất lao động cần kiệm, sáng tạo chúng tôi tổ chức nhiều đợt đi khảo sát thực địa ở các địa

điểm sản xuất và giao lưu hàng hóa nổi tiếng như *đúc đồng* ở Bàn Châu, *rèn và dệt* ở Phương Danh (thị trấn Đập Đá), *Gốm* ở Nhạn Tháp, Vĩnh Trường và nơi tiêu thụ là *chợ Gôm* (xã Cát Hanh, huyện Phù Cát), *dệt chiếu* ở Gia An Đông, Chương Hòa (xã Hoài Châu, huyện Hoài Nhơn), *bánh tráng* (Tam Quan, Bồng Sơn), *đan tre* ở Phú Hội và nơi tiêu thụ là chợ Trung Chánh (xã Cát Minh, huyện Phù Cát), *làm nón* Gò Găng, Bình Đức (xã Cát Tiến), *trồng dâu nuôi tằm* (Trung Lương, Bồng Sơn), *khai thác đá* Diêu Trì, *đá ong* (Hoài Thanh), *nấu vôi* (Trường Úc), *đóng thuyền* (Quy Nhơn)... Nhiều nghề còn phát huy được sức sống trong cơ chế thị trường hiện nay nhưng có nghề hiện chỉ còn một nghề nhân như nghề *làm võng* ở Cảnh An (xã Cát Tài). Chúng tôi cũng tiến hành khảo sát các cảng thị cổ một thời nổi danh cho Bình Định như Nước Mặn (xã Phước Quang, Tuy Phước), Gò Bồi, Kẻ Thủ, Thị Nại, Quy Nhơn.

Đối với các ngành kinh tế hiện đại, chúng tôi đã tổ chức nhiều đợt tìm hiểu, thu thập tài liệu ở các cơ quan sở, ban, ngành của tỉnh và khảo sát ở các địa phương có liên quan. Đến đâu chúng tôi cũng được tạo mọi điều kiện thuận lợi để thu thập tài liệu. Đó là những thuận lợi cơ bản để chúng tôi khi triển khai thực hiện đề tài Địa chí kinh tế Bình Định.

Ban Chủ nhiệm đề tài và các tác giả đã đón nhận ý kiến của đồng chí Nguyễn Thị Thanh Bình - Phó Chủ tịch UBND tỉnh; TS. Man Ngọc Lý - Giám đốc Sở Khoa học và Công nghệ; của các nhà nghiên cứu và quản lý ở địa phương: KS. Trần Văn Nhân, KS. Nguyễn Du, KS. Trần Văn Lang, KS. Trần Thị Thu Hà, KS. Võ Thành Tiên, KS. Tống Nhuệ, Th.s Nguyễn Bá Trà, Th.s Nguyễn Thị Kim Oanh, CN Văn Trọng Hùng, CN. Hoài Nam, CN. Phan Thành Lang, KS. Hoàng Văn Tuyển, CN. Lê Văn Tâm, CN. Nguyễn Kim Phương, KS. Trần Tấn Lộc, CN. Nguyễn Chí Cường... Chúng tôi đã tiếp thu, sửa chữa và nâng cao.

Công việc nghiên cứu, biên soạn tập Địa chí kinh tế Bình Định chúng tôi gặp rất nhiều khó khăn về khách quan và chủ quan trong quá trình thực hiện, nhưng nay đã hoàn thành là một cố gắng lớn của nhóm tác giả và cộng tác viên. Nhân đây cho phép tôi thay mặt các tác giả chân thành cảm ơn Ban Thường vụ Tỉnh ủy, Ủy ban Nhân dân tỉnh, Sở Khoa học và Công nghệ, cùng các sở, ban, ngành và các địa phương, các nhà nghiên cứu và quản lý đã góp ý cho đề tài cùng nhân dân trong tỉnh đã cung cấp tư liệu trong quá trình thực hiện.

Quy Nhơn, tháng 11 năm 2006

Chủ biên

PGS.TS ĐỖ BANG